

Zástavní právo a konkurs

Je-li podle smlouvy o zřízení zástavního práva zajištěna zástavním právem k nemovitosti pohledávka, která teprve v budoucnu vznikne nebo jejíž vznik je závislý na splnění určité (odkládací) podmínky, vznikne zástavní právo k nemovitosti nejdříve dnem vzniku takové (zajištěné) pohledávky, bez zřetele k tomu, že právní účinky vkladu zástavního práva k nemovitosti do katastru nemovitostí nastaly dříve. Před vznikem pohledávky zajištěné zástavním právem nelze ohledně předmětu zajištění (zástavy) postupovat podle § 27 odst. 5 zákona o konkursu a vyrovnání.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 1970/2012, ze dne 30.10.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Č., a. s., se sídlem ve S., proti žalované JUDr. B.O., advokátce, se sídlem ve Z., jako správce konkursní podstaty úpadce M. akciová společnost, o vyloučení nemovitostí ze soupisu majetku konkursní podstaty úpadce, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 49 Cm 86/2007, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. února 2012, č. j. 9 Cmo 25/2011-323, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. února 2012, č. j. 9 Cmo 25/2011-323, se zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 25. března 2011, č. j. 49 Cm 86/2007-197, rozhodl Krajský soud v Brně (dále též jen „konkursní soud“) o žalobě žalobce Č., a. s. směřující vůči žalované správce konkursní podstaty úpadce M. akciová společnost (dále jen „úpadce M“) tak, že ze soupisu majetku konkursní podstaty úpadce M vyloučil označené nemovitosti (dále též jen „sporné nemovitosti“) [bod I. výroku] a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

Konkursní soud - vycházející z ustanovení § 6, § 18, § 19 a § 27 odst. 5 zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“) a dále z ustanovení § 37, § 151a a § 151b zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), ve znění účinném k 31. říjnu 1996 - dospěl po provedeném dokazování k závěru, že smlouva o zřízení zástavního práva ke sporným nemovitostem, uzavřená dne 31. října 1996 mezi Investiční a Poštovní bankou, a. s. (dále jen „banka I“) jako zástavním věřitelem a pozdějším úpadcem M jako zástavcem a zástavním dlužníkem (dále též jen „zástavní smlouva“), je neurčitá (§ 37 obč. zák.), neboť z ní není patrné, kdo je osobním dlužníkem zástavního věřitele (není řádně identifikována zajištěná pohledávka). Postup podle § 27 odst. 5 ZKV tak nebyl možný. Proto žalobě vyhověl, s tím, že žalobce prokázal, že jeho vlastnické právo ke sporným nemovitostem je právem nepřipouštějícím zařazení sporných nemovitostí do soupisu konkursní podstaty úpadce M. Vzhledem k tomuto názoru se konkursní soud již nezabýval dalšími žalobními námitkami (námitkou promlčení zajištěné pohledávky, námitkou promlčení zástavního práva, námitkou, že zajištěná pohledávka zanikla splněním).

K odvolání žalované a (co do výroku o nákladech řízení) žalobce Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 28. února 2012, č. j. 9 Cmo 25/2011-323, změnil rozsudek konkursního soudu tak, že žalobu zamítl (první výrok) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý a třetí výrok).

Odvolací soud - vycházející z ustanovení § 19 odst. 2 a § 27 odst. 5 ZKV a z § 151b obč. zák. - dospěl po zopakovaném dokazování ve vztahu k výroku o věci samé k následujícím závěrům:

1/ Projednání věci nebrání překážka věci pravomocně rozhodnuté. Řízení v této věci se s řízením, jež bylo pravomocně skončeno rozsudkem konkursního soudu ze dne 18. října 2004, sp. zn. 49 Cm 78/2003 (jímž konkursní soud vyloučil tytéž nemovitosti z konkursní podstaty úpadce M), shoduje pouze potud, že v obou řízeních vystupují tíž účastníci a shodný je žalobní návrh. Předmět řízení však není totožný, neboť žaloba v posuzované věci vychází z jiného skutku. Důvodem pro opětovný zápis sporných nemovitostí do konkursní podstaty (totiž) byla žalovanou tvrzená existence zástavních práv zatěžujících nemovitosti žalobce, jež zajišťují pohledávky dvou věřitelů úpadce M, a dále marná výzva žalované žalobci k vyplacení těchto pohledávek nebo ke složení ceny zastavených nemovitostí podle § 27 odst. 5 ZKV.

2/ Jde o vylučovací žalobu dle § 19 odst. 2 ZKV a pro výsledek sporu je v intencích závěrů obsažených v rozsudcích Nejvyššího soudu uveřejněných pod čísly 27/2003 a 9/2005 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (jde o rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2002, sp. zn. 29 Cdo 2086/2000 a ze dne 24. září 2003, sp. zn. 29 Odo 604/2001, které jsou - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže a vydaná v době od 1. ledna 2001 - dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu) určující, že osoba, která se domáhá vyloučení věci ze soupisu, prokázala nejen to, že tento majetek neměl (nebo ke dni rozhodnutí o žalobě již nemá) být do soupisu zařazen, nýbrž i to, že právo, které vylučovalo zařazení majetku do soupisu majetku konkursní podstaty, svědčí jí (zde to, že sporné nemovitosti ve vlastnictví žalobce nemají být zařazeny do soupisu majetku konkursní podstaty).

3/ Z ustanovení § 27 odst. 5 ZKV vyplývá, že povinnost správce konkursní podstaty uplatňovat a vymáhat plnění ve prospěch konkursní podstaty se promítá i vůči osobám, které zajišťují pohledávky konkursních věřitelů vůči úpadci M [při zajištění závazků (dluhů) úpadce M]. Osobami ve smyslu ustanovení § 27 odst. 5 věty první ZKV jsou i osoby, které poskytly věřiteli úpadce k zajištění jejich pohledávek zástavu, kterou tvořila věc (ať již movitá či nemovitá).

4/ Odvolací soud se neztotožňuje se závěrem konkursního soudu o neplatnosti zástavní smlouvy. V rovině hodnocení zástavní smlouvy prostřednictvím ustanovení § 151b odst. 4 obč. zák. je zřejmé, že předmět zástavy byl ve smlouvě řádně identifikován, když sporné nemovitosti byly označeny v souladu s ustanovením § 5 odst. 1 zákona č. [344/1992](#) Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění účinném ke dni uzavření zástavní smlouvy.

5/ V zástavní smlouvě je řádně identifikována i zajištěná pohledávka (označením právního důvodu vzniku a výší). Potud odvolací soud odkazuje na závěry formulované k identifikaci pohledávky v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. října 2005, sp. zn. 29 Odo 654/2003, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 6, ročník 2006, pod číslem 78 a v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2006, sp. zn. 29 Odo 775/2004, uveřejněném v témže časopise, číslo 12, ročník 2006, pod číslem 171. Tam obsažené závěry platí i pro specifikaci zajištěné pohledávky v zástavní smlouvě (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. února 2009, sp. zn. 29 Cdo 261/2009); srov. i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2006, sp. zn. 33 Odo 899/2004.

6/ Konkursnímu soudu je možno přitakat potud, že v zástavní smlouvě není zajištěná pohledávka označena osobou dlužníka. Ve spojení s obsahem smlouvy o převzetí bankovní záruky ze dne 31. října 1996 (dále též jen „záruční smlouva“), na kterou odkazuje zástavní smlouva, je zřejmé, že zajišťovanou pohledávkou je právě pohledávka vůči pozdějšímu úpadci M. Označení zajišťované pohledávky je možno považovat za nezaměnitelné, a tudíž za dostatečné; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2007 sp. zn. 21 Cdo 2378/2007, rozhodnutí (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 3. listopadu 2005, sp. zn. 29 Odo 1014/2003, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročníku 2006, pod číslem 15 a rozhodnutí (jde o rozsudek) Nejvyššího soudu ze dne 14. května 2004, sp. zn. 21 Cdo 2217/2003, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 6, ročník 2004, pod číslem 110.

7/ Námitka promlčení zástavního práva není důvodná. Podle ustálené judikatury soudů (srov. např. závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. února 2007, sp. zn. 21 Cdo 681/2006, 21 Cdo 682/2006, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročníku 2007, pod číslem 104 a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2007, sp. zn. 21 Cdo 948/2006, uveřejněném pod číslem

97/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) se promlčení zástavního práva řídí občanským zákoníkem a dalšími předpisy občanského práva, i když jím byla zajištěna pohledávka z obchodního závazkového vztahu; obchodním zákoníkem se řídí toliko promlčení zajištěné pohledávky z obchodního závazkového vztahu. Podle ustanovení § 100 odst. 2 věty třetí obč. zák. se zástavní práva nepromlčují dříve, než zajištěná pohledávka, takže k promlčení zástavního práva nepostačuje pouze marné uplynutí doby určené občanským právem k uplatnění nároku na uspokojení ze zástavy, avšak je třeba, aby marně uplynula také promlčecí doba zajištěné pohledávky. Nepromlčela-li se zajištěná pohledávka, nemůže se promlčet ani zástavní právo.

8/ Zajištěné pohledávky (ze záruční smlouvy) se nepromlčely. Žalobce se mylí, dovozuje-li, že promlčecí doba začala běžet ode dne následujícího po dni uzavření záruční smlouvy (od 1. listopadu 1996). Zástavní smlouvou bylo zřízeno zástavní právo k zajištění závazků, které vzniknou v budoucnu (závazek dlužníka platit po dobu trvání smluvního vztahu za poskytnutou záruku poplatek v dohodnuté výši a v případě prodlení s placením poplatku úrok z prodlení v dohodnuté výši) a k zajištění závazku, jehož vznik je závislý na splnění podmínky (plnění banky ze záruky). Závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 28. ledna 2011, sp. zn. 33 Cdo 2634/2008 (jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 104/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek - dále jen „R 104/2011“) formulované pro účely, kdy je splatnost dluhu ponechána na vůli věřitele, se proto v projednávané věci neuplatní.

9/ U pohledávky (jejímž věřitelem původně byla banka I) přihlášené do konkursního řízení Československou obchodní bankou a. s. (dále jen „banka Č“ nebo „konkursní věřitel Č“) z titulu plnění ze záruky, je zřejmé, že dosud nevznikla (z bankovní záruky dosud nebylo plněno); proto ji konkursní věřitel také přihlásil jako podmíněnou plněním banky úpadce M.

10/ U dalších pohledávek konkursního věřitele Č ve výši 63.576,50 Kč (právo na zaplacení sjednaného poplatku za záruku dle záruční smlouvy do 11. července 2002) a konkursního věřitele České konsolidační agentury (dále jen „ČKA“) ve výši 965.835,43 Kč (právo na zaplacení poplatku za záruku dle záruční smlouvy a úroků za prodlení se zaplacením tohoto poplatku), je zřejmé, že s ohledem na sjednanou dobu splatnosti (předem, vždy za každé běžné čtvrtletí, po dobu trvání záruky do doby její realizace) nebyly promlčeny v celém rozsahu.

11/ Byť nebyla splněna podmínka, na níž byl závislý vznik zajišťované pohledávky z titulu plnění banky ze záruky, je tato skutečnost v posuzované věci bez významu; zástavní právo totiž vznikne (při splnění ostatních zákonem stanovených podmínek) i tehdy, je-li jím zajištěna jen část pohledávky (srov. závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2006, sp. zn. 29 Odo 1081/2003).

12/ Neobstojí tvrzení žalobce, že pohledávky zajištěné zástavním právem zanikly započtením ještě před prohlášením konkursu. Potud žalobce v řízení před konkursním soudem netvrdil žádné relevantní skutečnosti. K poučení odvolacího soudu (výzvou ze dne 16. února 2012) pouze uvedl, že pohledávky zanikly započtením nebo uhrazením, případně že jejich uplatnění brání promlčení práva, a dále, že dne 22. srpna 2006 nabyl část pohledávky ve výši 30 milionů Kč vyplývající ze „čtyř kusů směnek vlastních vystavených dne 4. listopadu 1997 společností BEATO - KOVEX s. r. o. (dále jen „společnost B“), avalovaných bankou I, s tím, že „z právní opatrnosti“ provádí započtení této pohledávky proti pohledávkám původního věřitele (banky I) vyplývajícím ze záruční smlouvy, ve výši 965.835,43 Kč a ve výši 63.576,50 Kč. V kontextu s dále předloženým oznámením společnosti KOVOOBROBNA s. r. o. (dále jen „společnost K“) o postoupení pohledávky, ze dne 28. února 2006, adresovaným bance I, bance Č, ČKA a JUDr. Bronislavě Orbesové jako správkyňi konkursní podstaty úpadce společnosti B, lze dovodit, že žalobce takto uplatnil k započtení pohledávku původního věřitele společnosti K.

13/ Touto novou skutečností, která nastala v průběhu odvolacího řízení, se odvolací soud nezabýval již proto, že započtení (kompenzace) je způsobem zániku vzájemně se kryjících pohledávek dlužníka a věřitele (§ 580 obč. zák.) a zde se uplatňuje k započtení pohledávka (původně) společnosti K, tedy osoby odlišné od úpadce M.

14/ Odvolací soud tak - oproti konkursnímu soudu - uzavírá, že žalobce je subjektem, vůči němuž má

správce konkursní podstaty povinnost vymáhat plnění ve prospěch podstaty ve smyslu ustanovení § 27 odst. 5 ZKV. K náležitostem výzvy dle tohoto ustanovení odkazuje odvolací soud na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2004, sp. zn. 29 Odo 176/2004, uveřejněný pod číslem 72/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 72/2005“).

15/ Výzvu podle ustanovení § 27 odst. 5 ZKV uskutečnila žalovaná vůči žalobci nejprve podáními ze dne 31. března 2004 a 10. července 2006 a znovu pak dne 17. prosince 2010. Jestliže žalovaná poslední výzvou upřesnila předchozí výzvy, nelze jejímu postupu nic vytknout.

16/ Tím, zda částky požadované výzvou dle ustanovení § 27 odst. 5 ZKV skutečně odpovídaly výši zajištěných pohledávek, se odvolací soud nezabýval. Tvrzení, že částka požadovaná takovou výzvou neodpovídá výši zajištěné pohledávky (nebo obvyklé ceně zajištění) je totiž ve sporu o vyloučení majetku z konkursní podstaty právně významné jen tehdy, jestliže osoba, které byla výzva určena, uhradila v určené lhůtě do konkursní podstaty částku, jež (podle jejího názoru) výši zajištěné pohledávky (nebo obvyklé ceně zajištění) odpovídá; žalobce však do konkursní podstaty neuhradil ničeho.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/) a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení. V mezích uplatněných dovolacích důvodů pak dovolatel argumentuje následovně:

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.

1/ K překážce věci pravomocně rozhodnuté.

Rozhodnutím (rozsudkem pro zmeškání) ze dne 18. října 2004, sp. zn. 49 Cm 78/2003, vyloučil konkursní soud tytéž nemovitosti z konkursní podstaty úpadce M. Skutkový stav věci byl totožný. Projednání věci tudíž brání překážka věci pravomocně rozhodnuté (§ 159a o. s. ř.).

2/ K náležitostem výzvy dle § 27 odst. 5 ZKV.

Odvolací soud se nezabýval zjištěním výše zajištěných pohledávek. Částka požadovaná výzvou neodpovídá (dle dovolatele) výši zajištěných pohledávek. Přesná výše těchto pohledávek nemůže být známá nikomu jinému než přímým účastníkům právních vztahů (nikoli žalobci). S „ohledem na právní jistotu“ tak není přípustné požadovat po zástavním dlužníku, aby složil jinou částku, než je požadována výzvou dle ustanovení § 27 odst. 5 ZKV. Podle dovolatele jde o částku buď „nulovou“ nebo „podstatně nižší“. Výzvami žalovaná poškodila právo žalobce účinně se bránit proti zařazení nemovitostí do konkursní podstaty úpadce M.

3/ K platnosti zástavní smlouvy.

Dovolatel má shodně s konkursním soudem za to, že zástavní smlouva není platná, jelikož neobsahuje přesné označení zajišťované pohledávky. Chybí označení zástavního dlužníka a označení pohledávky je provedeno pouze nedostatečným odkazem na záruční smlouvu, která nikdy nebyla nedílnou součástí zástavní smlouvy.

Odvolací soud rovněž pochybil, jestliže nezohlednil, že podle stavu zápisu v katastru nemovitostí není žádný z věřitelů uplatňujících pohledávky v konkursu zapsán jako zástavní věřitel, což by samo o sobě mělo vést k úspěchu vylučovací žaloby.

Z výpisu (z katastru nemovitostí) z 11. listopadu 2011 plyne, že je zapsáno pouze zástavní právo k pohledávkám České konsolidační agentury. Byla-li zde nějaká pohledávka, pak zánikem České konsolidační agentury přešla v roce 2007 ze zákona na Ministerstvo financí. Banka Č tak není

oprávněna vymáhat ani jistinu z bankovní záruky ani pohledávku z poplatků.

Převod na další věřitele byl proveden neplatně, neboť (jak plyne z přihlášek) část příslušenství téže pohledávky uplatňuje jeden a jinou část druhý věřitel. Dovolatel má za to, že podle judikatury nelze převádět smlouvou o postoupení pohledávky pouze část příslušenství.

4/ K promlčení.

Z judikatury Nejvyššího soudu (dovolatel v této souvislosti odkazuje na R 104/2011) plyne, že počátek běhu promlčecí doby u závazků „na dobu neurčitou“ není vázán na splatnost dluhu, ale na den následující po dni, kdy právní vztah vznikl.

Záruční smlouva byla uzavřena 31. října 1996, takže promlčecí doba začala běžet 1. listopadu 1996 a u hlavního závazku uplynula 1. listopadu 2000 (spolu s ní uplynula i promlčecí doba zástavního práva). Práva vyplývající ze záruční smlouvy byla uplatněna až přihláškou do konkursu na majetek úpadce M (prohlášeného až 21. srpna 2002).

I kdyby byl promlčen pouze poplatek za roky 1996 a 1997 (od 31. října 1996 do 31. října 1998), činil by při kurzu devizového trhu 31,56 Kč/USD promlčený poplatek celkem 2 x 19.267,53 USD, což odpovídá tce 1.216.012,- Kč.

Odvolací soud pochybil, jestliže neposoudil nepodmíněné pohledávky zajištěných věřitelů (kteří si je přihlásili částkou nižší, než je promlčená část poplatků) jako promlčené.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.

1/ K důsledkům nařízení dražby sporných nemovitostí.

Tím, že se odvolací soud nezabýval zjištěním výše zajištěných pohledávek, poškodil dovolatele po nařízení dražby sporných nemovitostí, jelikož:

a/ Dovolatel bude v případě prodeje sporných nemovitostí poškozen na svých právech, tím, že prodejní cena nemovitostí bude nepřiměřeně nízká a on se nebude moci ze zákonných důvodů zúčastňovat dražby.

b/ Při vypořádání výtěžku dražby nemůže dojít k vyplacení podmíněné (nehrazené) pohledávky.

c/ Dovolateli může být ztížena možnost přihlásit pohledávku a získat prostředky, které zbudou po prodeji sporných nemovitostí a vypořádání zajištěných věřitelů a nákladů dražby. Přihlášení již v současné době zákon neumožňuje.

d/ Hodnota sporných nemovitostí právními spory značně utrpěla. Ačkoli žalovaná zapsala nemovitosti do konkursní podstaty, nestará se o ně a areál chátrá a je v dezolátním stavu. Žalovaná se nechová s péčí řádného hospodáře.

2/ K námitce úhrady poplatků záruční bance.

Dovolatel má za to, že poplatky záruční bance byly uhrazeny. Ze záruční smlouvy cituje body 5 a 6, s tím, že jelikož dlužník byl ekonomicky aktivním subjektem, a banka I se nikdy nedomáhala soudně (před prohlášením konkursu) svých pohledávek z poplatků, tyto byly ve smyslu smlouvy pravidelně sráženy z účtu.

3/ K námitce započtení.

Dovolatel nabyl dne 22. srpna 2006 část pohledávky ve výši 30 miliónů Kč, vyplývající ze „4 kusů“ směnek vlastních vystavených 4. listopadu 1997 společností B s bankou I jako avalem a z opatrnosti provedl v odvolacím řízení započtení těchto pohledávek proti pohledávkám původního věřitele

(banky I) za úpadcem M vyplývajících ze záruční smlouvy z titulu poplatku dle bodu 5 písm. c/ smlouvy ve výši 965.835,43 Kč a 63.576,50 Kč. Má tudíž za to, že bance Č nenáleží žádné zástavní právo a tudíž ani právo na oddělené uspokojení na nemovitostech dovolatele; pohledávky zástavního věřitele České konsolidační agentury pak zanikly započtením nebo uhrazením anebo jejich uplatnění brání promlčení práva.

4/ K neexistenci věřitelovy pohledávky.

Z dosavadního stavu řízení vyplývá, že na základě bankovní záruky nikdy nebyly vyplaceny peněžní prostředky do zahraničí, o čemž svědčí i to, že podstatná část pohledávky banky Č byla přihlášena jako podmíněná.

5/ K nevěrohodnosti důkazu záruční smlouvou.

Soud provedl důkaz kopií záruční smlouvy, na které je datum „sotva znatelné“. Jelikož mezi pozdějším úpadcem M a bankou I bylo uzavřeno více smluv o převzetí záruky (podle dovolatele poslední dokonce ze stejného roku 1996), dovolatel míní, že by soudu měl být předložen originál záruční smlouvy, že kterého by jasně vyplynulo, kdy byla uzavřena.

Ze záruční smlouvy také plyne, že záměrem účastníků bylo uzavřít smlouvu na dobu určitou. Bod 4 záruční smlouvy totiž uvádí, že: „IPB, a. s. se zavazuje poskytnout záruku na dobu ode dne podepsání záruční listiny do dne...“; řečené platí, i když zde datum chybí. Tato formulace neodpovídá vyjádření žalované, že jde o smlouvu na dobu neurčitou, takže by měl být předložen originál záruční smlouvy.

Podle dovolatele je v právním státě nepřijatelné dovozovat existenci a obsah smlouvy z několika vzájemně si odporujících kopií.

Rozhodnutí konkursního soudu přímo odkazuje na to, že v záruční smlouvě nebylo uvedeno žádné datum. Dovolatel má za to, že došlo k manipulaci se spisem, neboť soudkyně konkursního soudu učinila rozhodnutí, že tam (v záruční smlouvě) datum není; tím spíše by rozhodnutí odvolacího soudu nemělo být založeno na kopii smlouvy. Řízení před odvolacím soudem je proto (dle dovolatele) stíženo vadou, která má přímý dopad na nesprávné rozhodnutí ve věci.

Zákonem č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčním zákonem), byl s účinností od 1. ledna 2008 zrušen zákon o konkursu a vyrovnání (§ 433 bod 1. a § 434), s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se však pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (a tudíž i pro spory vedené na jejich základě) použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. prosince 2007, i občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. prosince 2007). Srov. k tomu též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2010, sp. zn. 29 Cdo 3375/2010, uveřejněného pod číslem 41/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolání v této věci je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.

K ohlášeným dovolacím důvodům přijal Nejvyšší soud následující závěry:

Nejvyšší soud úvodem zdůrazňuje, že ve vztahu mezi jednotlivými dovolacími důvody taxativně vypočtenými v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř. neplatí vztah příčiny a následku (z existence jednoho nelze usuzovat na naplnění druhého); srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2004, sp. zn. 29 Odo 268/2003, uveřejněného pod číslem 19/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. října 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněného pod číslem 10/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Při úvaze, zda právní posouzení věci odvolacím soudem je ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. správné, tedy dovolací soud vychází ze skutkových závěrů odvolacího soudu a nikoli z těch skutkových závěrů, které v dovolání na podporu svých právních argumentů (případně) nejprve zformuluje sám dovolatel. Pro tyto účely se též nezabývá námitkami, jež dovolatel ke skutkovému stavu věci, z něž vyšel odvolací soud, snesl prostřednictvím dovolacích důvodů dle § 241a odst. 2 písm. a/ a odst. 3 o. s. ř.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Pro právní posouzení věci jsou rozhodné především skutkové závěry odvolacího soudu, podle kterých:

1/ Banka I uzavřela dne 31. října 1996 s pozdějším úpadcem M (jako „klientem“) smlouvu o převzetí bankovní záruky č. 209796 Z021, podle které:

- Banka I se zavázala převzít za klienta záruku ve výši 448.082 USD ve prospěch Government of A. R. E., Cairo (dále jen „GAC“) zaručující předplatbu na dodávku letounů a dílů dle kontraktu N. CAIRO/N/AF/Moravan/96/9 (dále jen „kontrakt C/M“) [bod 1 záruční smlouvy].
- Případná budoucí pohledávka banky I vůči klientovi z titulu plnění ze záruky bude uspokojena podle dohody o vyrovnání, která je nedílnou součástí této smlouvy (bod 2 záruční smlouvy).
- V případě, že klient nesplní svůj závazek uvedený v bodě 1 této smlouvy a příjemce záruky uplatní svá práva ze záruky, banka I se zavazuje uhradit závazek za klienta maximálně do částky uvedené v bodě 1 smlouvy (bod 3 záruční smlouvy).
- Banka I poskytuje záruku na dobu ode dne podepsání záruční listiny (bod 4 záruční smlouvy).
- Klient se zavázal (mimo jiné) uhradit bance I za poskytnutou záruku bez ohledu na námitky, které by mohl on nebo banka I vznést vůči příjemci záruky, poplatek ve výši 4,3 % p. a. z výše záruky po dobu trvání záruky do doby její realizace, zrušení nebo pozbytí platnosti, s tím, že poplatek je splatný předem za každé běžné čtvrtletí, i započaté, ze zůstatkové hodnoty záruky počínaje dnem vystavení záruky. První splátku poplatku se klient zavázal uhradit ještě před podpisem záruční listiny. Dále se klient zavázal uhradit v případě nezaplacení uvedeného poplatku úrok z prodlení až do výše maximální úrokové sazby aktuálně platné v bance I pro úvěry nesplacené ve lhůtě, jež činila 33 % ročně s tím, že se může měnit v závislosti na podmínkách peněžního trhu (bod 5 záruční smlouvy).
- V případě porušení kteréhokoliv bodu této smlouvy je banka I oprávněna uplatnit podle ustanovení § 544 a § 545 obč. zák. smluvní pokutu ve výši 5.000 USD ze zaručené částky a uplatnit náhradu škody převyšující tuto smluvní pokutu (bod 8 záruční smlouvy).
- Smlouva nabývá platnosti dnem jejího podpisu oběma stranami a je účinná ode dne, kdy banka I podepíše záruční listinu.

2/ Banka I uzavřela s pozdějším úpadcem M dohodu o vyrovnání, podle které:

- Dohoda o vyrovnání je nedílnou součástí záruční smlouvy
- Je deklarováno, že banka I převzala na základě záruční smlouvy za klienta záruku ve výši 448.082 USD ve prospěch GAC, zaručující předplatbu na dodávku letounů a dílů dle „kontraktu C/M“ (bod 1 dohody).
- Bude-li banka I plnit za klienta závazek, který touto smlouvou zaručila, je oprávněna počínaje dnem svého plnění použít veškeré platby směřované na běžné účty klienta vedené u banky I přednostně na úhradu své pohledávky z titulu plnění ze záruky, včetně příslušenství, až do doby jejího splacení (bod 2 dohody).
- Klient je povinen zaplatit bance I z částky plnění ze záruky úrok ve výši 4,3 % p. a. od data plnění do doby úhrady, maximálně však do 1 měsíce ode dne plnění, a po tomto termínu z dlužné částky

úrok z prodlení až do výše maximální úrokové sazby aktuálně platné v bance I pro úvěry nesplacené ve lhůtě, která činila 33 % ročně (bod 3 dohody).

- Nesplní-li klient svůj závazek zaplatit bance I částku uvedenou v bodech 2 a 3 této dohody, je banka I oprávněna po uplynutí 1 měsíce od data svého plnění ze záruky realizovat zajištění závazku sjednané v zástavní smlouvě a z výnosu uhradit celkovou svoji pohledávku včetně příslušenství a souvisejících nákladů, například nákladů spojených s realizací zástavního práva.

3/ Banka I (jako zástavní věřitel) uzavřela dne 31. října 1996 s pozdějším úpadcem M jako zástavcem smlouvu o zřízení zástavního práva k označeným nemovitostem, podle které:

- Zástavce prohlašuje, že podle výpisu z katastru nemovitostí je výlučným vlastníkem nemovitostí zapsaných na listu vlastnictví číslo 385 v katastrálním území P. L. u Katastrálního úřadu ve Zlíně, dále specifikovaných uvedením čísla parcely a její výměry, čísla popisného u objektu bydlení, druhem pozemku a využitím nemovitosti (jde o sporné nemovitosti) [bod 1 zástavní smlouvy].

- Zástavce zastavuje věci uvedené v bodě 1 této smlouvy k zajištění pohledávky zástavního věřitele vzniklé ze smlouvy o převzetí bankovní záruky č. 209796 Z021 ze dne 31. října 1996, ve výši 448.082 USD, včetně příslušenství (bod 2 zástavní smlouvy).

- Zástavní smlouva zajišťuje pohledávku uvedenou v bodě 2 této smlouvy i v případě, že dojde k odstoupení od záruční smlouvy (bod 4 zástavní smlouvy).

- Zástavní smlouva se uzavírá do doby úplného uspokojení pohledávek, včetně příslušenství a nákladů zástavního věřitele, pro jejichž zajištění byla uzavřena, a nabývá platnosti dnem jejího podpisu (bod 12 zástavní smlouvy).

4/ Vklad práva podle zástavní smlouvy do katastru nemovitostí byl povolen rozhodnutím č. j. 110-V2-5663/96, a zástavní právo bylo vloženo do katastru nemovitostí s právními účinky vkladu ke dni 28. listopadu 1996.

5/ Usnesením ze dne 21. srpna 2002 prohlásil konkursní soud konkurs na majetek úpadce M. Žalovaná (jako posléze ustavená správkyň konkursní podstaty úpadce M) sepsala sporné nemovitosti v roce 2006 do konkursní podstaty úpadce M na základě výzvy dle § 27 odst. 5 ZKV.

6/ Banka Č (jako právní nástupce původního věřitele banky I) přihlásila do konkursu, vedeného na majetek úpadce M pohledávku z titulu záruční smlouvy ve výši (po přepočtu) 5.914.099,30 Kč, s právem na oddělené uspokojení z výtěžku zpeněžení sporných nemovitostí, jako pohledávku, podmíněnou plněním banky Č za úpadce M.

7/ Banka Č doplnila přihlášku pohledávky do konkursu vedeného na majetek úpadce M tak, že z titulu záruční smlouvy přihlásila (jako nepodmíněnou) i pohledávku na nezaplaceném poplatku (sjednaném v záruční smlouvě ve výši 4,3 % p. a. z výše záruky po dobu trvání záruky do doby její realizace, zrušení nebo pozbytí platnosti, splatném předem za každé běžné čtvrtletí, i započaté, ze zůstatkové hodnoty záruky) ve výši 63.576,50 Kč, splatnou 11. července 2002, s právem na oddělené uspokojení z výtěžku zpeněžení sporných nemovitostí. Doplnění přihlášky došlo konkursnímu soudu 12. listopadu 2002.

8/ Rozsudkem ze dne 7. ledna 2008, č. j. 4 Cm 329/2003-110, který nabyl právní moci dne 5. března 2008, rozhodl Krajský soud v Brně o žalobě banky Č směřující proti správkyň konkursní podstaty a popírajícímu konkursnímu věřiteli Ing. T. Š. tak, že určil, že jak podmíněná pohledávka z titulu záruční smlouvy ve výši 5.914.099,30 Kč, tak nepodmíněná pohledávka z titulu záruční smlouvy ve výši 63.676,50 Kč, vždy s právem na oddělené uspokojení z výtěžku zpeněžení sporných nemovitostí, jsou po právu.

9/ ČKA (jako právní nástupce původního věřitele banky I) přihlásila do konkursu vedeného na majetek úpadce M (podáním došlým konkursnímu soudu 11. září 2002) mimo jiné pohledávku ze

záruční smlouvy v celkové výši 965.835,43 Kč, s tím, že tato částka sestává z nezaplacených poplatků za poskytnutou záruku v dohodnuté výši (po přepočtu) 799.860,34 Kč, z úroků z prodlení za dobu od postoupení pohledávek konkursnímu věřiteli ve výši 157.097,13 Kč a za dobu od postoupení pohledávek konkursnímu věřiteli ve výši 8.877,96 Kč, s právem na oddělené uspokojení z výtěžku zpeněžení sporných nemovitostí.

10/ Podáním datovaným 31. března 2004 oznámila správkyň konkursní podstaty úpadce M dovolateli (jako katastrálnímu vlastníku sporných nemovitostí), že konkursní věřitel ČKA přihlásil do konkursu vedeného na majetek úpadce P pohledávku ve výši 965.835,43 Kč, zajištěnou (podle zástavní smlouvy) zástavním právem ke sporným nemovitostem a vyzvala dovolatele (s poukazem na ustanovení § 27 odst. 5 ZKV), aby do 30 dnů vyplatil do konkursní podstaty úpadce M částku 965.835,43 Kč (jako zajištěnou pohledávku), nebo aby ve stejné lhůtě složil „cenu věcí“ (všech sporných nemovitostí).

11/ Podáním datovaným 10. července 2006 vyzvala správkyň konkursní podstaty úpadce M dovolatele (jako katastrálního vlastníka sporných nemovitostí), aby na pohledávkách (konkursních věřitelů Č a ČKA) zajištěných zástavním právem ke sporným nemovitostem (šlo o pohledávku konkursního věřitele ČKA ve výši 965.835,43 Kč a o pohledávky konkursního věřitele Č ve výši 5.914.099,30 Kč, 63.676,50 Kč a 3.457.150,40 Kč) do 30 dnů vyplatil do konkursní podstaty úpadce M částku 10.400.661,60 Kč, nebo aby složil cenu věcí (všech sporných nemovitostí) ve výši 6.430.450 Kč, s tím, že jinak sepiše sporné nemovitosti do konkursní podstaty úpadce M.

12/ Podáním datovaným 17. prosince 2010 oznámila správkyň konkursní podstaty úpadce M dovolateli (jako katastrálnímu vlastníku sporných nemovitostí), že na sporných nemovitostech vážné zástavní právo zřízené zástavní smlouvou k zajištění pohledávek konkursních věřitelů ze záruční smlouvy, a to pohledávky konkursního věřitele číslo 6 AB - CREDIT a. s. [dále jen „společnost A“ (původně ČKA)] ve výši 965.835,43 Kč a pohledávek konkursního věřitele Č v celkové výši 5.977.675,80 Kč (součet pohledávky ve výši 5.914.099,30 Kč a pohledávky ve výši 63.676,50 Kč, splatné 31. července 2002) a vyzvala dovolatele (s poukazem na ustanovení § 27 odst. 5 ZKV), aby do 30 dnů vyplatil do konkursní podstaty úpadce M částku 6.943.511,20 Kč (jako hodnotu zajištěných pohledávek), nebo aby ve stejné lhůtě složil „cenu věcí“ (všech sporných nemovitostí) stanovenou znaleckým posudkem ve výši 6.430.450 Kč, s tím, že jinak sporné nemovitosti ponechá v soupisu majetku konkursní podstaty úpadce M.

1/ K překážce věci pravomocně rozhodnuté.

Námitkou, že projednání a rozhodnutí dané věci brání (ve smyslu § 159a o. s. ř.) překážka věci pravomocně rozhodnuté (res iudicata), dovolatel z obsahového hlediska nevystihuje dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř., nýbrž tzv. zmatečnostní vadu řízení ve smyslu ustanovení § 229 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.

Jde o jednu z vad, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Posuzovaná věc však takovou vadou netrpí.

Již v usnesení ze dne 18. února 2010, č. j. 6 Cmo 96/2009-82 (jímž změnil usnesení konkursního soudu ze dne 29. června 2009, č. j. 49 Cm 86/2007-50, o zastavení řízení, tak, že řízení se nezastavuje), odvolací soud přílehavě vysvětlil, že předmět řízení v této věci není totožný s věcí rozhodnutou konkursním soudem pod sp. zn. 49 Cm 78/2003, neboť žaloba vychází z jiného skutku [než o kterém rozhodl konkursní soud rozsudkem (pro zmeškání) sp. zn. 49 Cm 78/2003 (jenž nabyl právní moci 11. prosince 2004)].

Podle ustanovení § 27 odst. 5 ZKV (ve znění, jež nedoznalo změn od prohlášení konkursu na majetek

úpadce M, do 1. ledna 2008, kdy byl zrušen zákon o konkursu a vyrovnání) osoby, jejichž věci, práva nebo pohledávky zajišťují pohledávky (§ 28) vůči úpadci, správce vyzve, aby do 30 dnů vyplatily ve prospěch konkursní podstaty zajištěné pohledávky nebo aby ve stejné lhůtě složily cenu věci, práva nebo pohledávky, jimiž je pohledávka zajištěna. Nevyplatí-li uvedené osoby zajištěnou pohledávku nebo nesloží-li cenu věci, práva nebo pohledávky, zapíše správce věc, právo nebo pohledávku do soupisu podstaty (§ 18). Věci, které zajišťují pohledávky oddělených věřitelů, lze zpeněžit ve veřejné dražbě. Ustanovení tohoto odstavce neplatí, jde-li o ručitele včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení (např. směnečné rukojemství, záruky poskytnuté věřitelem na zajištění celního dluhu).

Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je přitom ustálena v závěru, že bylo-li žalobě na vyloučení majetku ze soupisu konkursní podstaty úpadce vyhověno jen proto, že výzva podle § 27 odst. 5 ZKV neměla předepsané náležitosti nebo nebyla řádně doručena osobě, která tímto majetkem zajišťuje pohledávku vůči úpadci, pak správci konkursní podstaty nic nebrání v tom, aby výzvu splňující zákonem předepsané náležitosti této osobě znovu doručil a po uplynutí zákonem stanovené třicetidenní lhůty případně přikročil k novému soupisu takového majetku (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2006, sp. zn. 29 Odo 367/2006, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročník 2006, pod číslem 167).

V řízení pravomocně ukončeném rozsudkem konkursního soudu sp. zn. 49 Cm 78/2003 se vedl spor o vlastnické právo a v době vydání tohoto rozsudku zde nebylo řádné výzvy správkyně konkursní podstaty úpadce M dle § 27 odst. 5 ZKV, jež by dovolovala uzavřít, že takový rozsudek vytváří (ve smyslu § 159a o. s. ř.) překážku věci pravomocně rozhodnuté (res iudicata) též ve vztahu ke skutkovému stavu věci založenému postupem dle § 27 odst. 5 ZKV.

Tomu, aby za řádnou výzvu dle § 27 odst. 5 ZKV mohla být pro tyto účely pokládána výzva z 31. března 2004 (učiněná dříve, než konkursní soud vydal rozsudek sp. zn. 49 Cm 78/2003), bránila skutečnost, že výzva neobsahovala - v rozporu se zákonem předepsanými náležitostmi - údaj o tom, jakou částku má ten, komu je výzva určena (zde dovolatel), v zákonem stanovené třicetidenní lhůtě složit jako obvyklou cenu majetku, kterým je pohledávka zajištěna, aniž by současně bylo prokázáno, že správkyně konkursní podstaty úpadce M si tento údaj nemohla opatřit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po ní lze spravedlivě požadovat (srov. R 72/2005). Nadto šlo o výzvu, jež nezahrnovala pohledávky věřitele Č.

Dovolání proto potud důvodné není.

2/ K náležitostem výzvy dle § 27 odst. 5 ZKV.

V R 72/2005 Nejvyšší soud uzavřel, že tvrzení, že částka požadovaná výzvou podle ustanovení § 27 odst. 5 ZKV neodpovídá výši zajištěné pohledávky nebo obvyklé ceně majetku, kterým je pohledávka zajištěna, je ve sporu o vyloučení majetku z konkursní podstaty (§ 19 odst. 2 ZKV) právně významné, jen jestliže osoba, které byla výzva určena, uhradila v určené lhůtě do konkursní podstaty částku, jež výši zajištěné pohledávky nebo obvyklé ceně majetku, kterým je pohledávka zajištěna, skutečně odpovídá. S tímto závěrem, z něž Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi ustáleně vychází (srov. např. již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1014/2003 a dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2008, sp. zn. 29 Cdo 1791/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2008, sp. zn. 29 Cdo 2353/2008, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2009, sp. zn. 29 Cdo 2755/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2009, sp. zn. 29 Cdo 2965/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2012, sp. zn. 29 Cdo 2738/2010 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2013, sp. zn. 29 Cdo 1969/2010). Závěry odvolacího soudu jsou s touto judikaturou v souladu a dovolání (jež potud žádné nové otázky neotevívá) není důvodné ani v tomto rozsahu.

3/ K platnosti zástavní smlouvy.

Podle ustanovení § 37 odst. 1 obč. zák. právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.

Dle ustanovení § 151b obč. zák. zástavní právo vzniká na základě písemné smlouvy, schválené dědické dohody nebo ze zákona (odstavec 1). Zástavní právo vzniká, jde-li o nemovitost, vkladem do katastru nemovitostí (odstavec 2). Ke vzniku zástavního práva na základě smlouvy je u movitých věcí třeba odevzdání věci zástavnímu věřiteli, nebo vyznačení vzniku zástavního práva v listině, která osvědčuje vlastnictví zástavce k předmětu zástavy a která je nezbytná k nakládání s věcí. Namísto odevzdání věci se mohou zástavce a zástavní věřitel dohodnout na odevzdání věci jiné osobě, aby ji pro ně uschovala (odstavec 3). Ve smlouvě o zřízení zástavního práva se musí určit předmět zástavního práva (zástava) a pohledávka, kterou zabezpečuje. Věc se musí označit tak, aby její zastavení bylo každému zjevné (odstavec 4). Zástavní právo lze zřídit i k zajištění závazku, který vznikne v budoucnu nebo jehož vznik je závislý na splnění podmínky (odstavec 5).

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení občanského zákoníku v době uzavření zástavní smlouvy (31. října 1996) i v době, kdy měla být uzavřena záruční smlouva a smlouva o vyrovnání (31. října 1996).

Podle ustanovení § 313 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.

Dle ustanovení § 321 obch. zák., je-li doba platnosti v záruční listině omezena, bankovní záruka zanikne, jestliže věřitel neoznámí bance písemně své nároky z bankovní záruky během její platnosti (odstavec 1). Dlužník je povinen zaplatit bance to, co banka plnila podle své povinnosti ze záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem (odstavec 2).

Ustanovení § 322 obch. zák. pak určuje, že na bankovní záruku se použijí jinak přiměřeně ustanovení o ručení (odstavec 1). Vztah mezi bankou a dlužníkem se řídí podle ustanovení o smlouvě mandátní (odstavec 2).

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení obchodního zákoníku v době uzavření zástavní smlouvy (31. října 1996) i v době, kdy měla být uzavřena záruční smlouva a smlouva o vyrovnání (31. října 1996) a do 1. ledna 2014, kdy byl zrušen obchodní zákoník, nedoznala změn.

Podstatnou náležitostí smlouvy o zřízení zástavního práva (zástavní smlouvy) je - jak vyplývá z ustanovení § 151b odst. 4 věty první obč. zák. - kromě určení předmětu zástavního práva (zástavy) též označení zajišťované pohledávky. Má-li být zástavním právem zajištěna pohledávka, která vznikne v budoucnu, je třeba ji v zástavní smlouvě označit zejména vymezením předmětu plnění, osoby věřitele a osobního dlužníka, případně právního důvodu, a to natolik nepochybně, aby bylo zjištěné, jaká pohledávka je předmětem zajištění, a aby ji nebylo možno zaměnit s jinou pohledávkou; budoucí pohledávka musí být označena nikoliv (jen) podle titulu, na jehož podkladě bude založena, ale především tak, v jaké podobě podle něj vznikne. Srov. k tomu např. odvolacím soudem citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu (rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2378/2007, 21 Cdo 2217/2003 a 29 Odo 1014/2003). Tyto požadavky platí obdobně i pro identifikaci zajištěné pohledávky, jejíž vznik je vázán na splnění podmínky (pohledávky s odkládací podmínkou dle § 36 odst. 2 věty první obč. zák.)

Z pohledu takto ustavených judikatorních závěrů je (obecně vzato) přiléhavý též úsudek odvolacího

soudu, že zástavní smlouva není neplatná pro neurčité označení zajištěné pohledávky.

Pohledávka, jež má vzniknout z titulu povinnosti dlužníka zaplatit bance to, co banka plnila podle své povinnosti ze záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem (§ 321 odst. 2 obch. zák.), je do doby, než banka takové plnění poskytne, pohledávkou, jejíž vznik je závislý na splnění odkládací podmínky.

Určuje-li bod 2 zástavní smlouvy, že zástavce zastavuje věci uvedené v bodě 1 této smlouvy k zajištění pohledávky zástavního věřitele vzniklé ze smlouvy o převzetí bankovní záruky č. 209796 Z021 ze dne 31. října 1996, ve výši 448.082 USD, včetně příslušenství, pak i při absenci označení osobního dlužníka zajišťované pohledávky, lze prostřednictvím nezaměnitelně označené záruční smlouvy uzavřít, že zástavním právem se zajišťuje pohledávka banky I (zástavního i osobního věřitele) vůči pozdějšímu úpadci M (osobnímu dlužníku, jenž tehdy byl i zástavním dlužníkem), jejíž vznik je podmíněn tím, že banka I bude v souladu se záruční smlouvou (§ 322 odst. 2 obch. zák.) plnit na základě záruční listiny (§ 313 obch. zák.) dlužníkovu věřiteli ze sjednané záruky, a to ve výši 448.082 USD, včetně příslušenství. Úvaha odvolacího soudu byla nepřesná jen potud, že pohledávku kategorizoval jako pohledávku budoucí, nikoli jako pohledávku, jejíž vznik je závislý na splnění podmínky.

Nutno ovšem dodat (jelikož odvolací soud se k této otázce nevysslovil), že zajištěnou pohledávkou podle zástavní smlouvy není jakákoli část pohledávky banky I (později banky Č a ČKA, nyní banky Č a společnosti A) z titulu budoucí pohledávky tvořené sjednaným poplatkem za záruku (bod 5 záruční smlouvy).

Jak uvedeno výše, zajištěnou pohledávkou je peněžitá pohledávka banky I vůči pozdějšímu úpadci M ve výši 448.082 USD, včetně „příslušenství“, jejíž vznik je závislý na splnění odkládací podmínky (byl podmíněn plněním banky I na záruku). Příslušenstvím peněžité pohledávky pak v souladu s ustanovením § 121 odst. 3 obč. zák. (ve znění, jež od 31. října 1996 do 1. ledna 2014 nedoznalo změn) jsou úroky, úroky z prodlení, poplatky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.

Poplatek za záruku dle bodu 5 záruční smlouvy není příslušenstvím podmíněné pohledávky z titulu plnění dlužníka na to, co banka I plnila (do částky 448.082 USD) podle své povinnosti ze záruční listiny (§ 321 odst. 2 obch. zák.). Řečené platí tím více, že i podle bodu 11 zástavní smlouvy (z níž oba soudy vyšly) se předpokládá, že katastrální úřad vyznačí zástavní právo ve prospěch zástavního věřitele k zajištění „pohledávky ve výši 448.082 USD, včetně příslušenství“.

Jelikož poplatek za záruku dle bodu 5 záruční smlouvy neoznačuje zástavní smlouva jako zajištěnou pohledávku ani v jiných svých částech, zástavní právo ke sporným nemovitostem, jež by zajišťovalo budoucí pohledávky z titulu poplatku za záruku podle záruční smlouvy [pohledávka banky Č ve výši 63.576,50 Kč a pohledávka konkursního věřitele č. 6 (společnosti A) ve výši 965.835,43 Kč], na základě této zástavní smlouvy nevzniklo. Pro pohledávky z titulu poplatku za záruku podle záruční smlouvy tedy postup dle § 27 odst. 5 ZKV možný nebyl (dovolání je v této části opodstatněné).

Neopodstatněná je naopak dovolatelova výtky, že podle judikatury nelze převádět smlouvou o postoupení pohledávky pouze část příslušenství. Z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2010, sp. zn. 29 Cdo 2766/2007, uveřejněného pod číslem 21/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, se naopak podává, že byť i jen část příslušenství pohledávky lze postoupit smlouvou o postoupení pohledávky dle § 524 a násl. obč. zák.

Totéž platí o výhradě, podle které odvolací soud nezohlednil, že podle stavu zápisu v katastru nemovitostí není žádný z věřitelů uplatňujících pohledávky v konkursu zapsán jako zástavní věřitel.

V situaci, kdy soudy vyšly z toho, že vklad zástavního práva podle zástavní smlouvy ve prospěch banky I do katastru nemovitostí byl povolen rozhodnutím č. j. 110-V2-5663/96, a zástavní právo bylo vloženo do katastru nemovitostí s právními účinky vkladu ke dni 28. listopadu 1996, nelze závěr o zániku zástavního práva dovozovat jen z toho, že ve výpisu z katastru nemovitostí se jako zástavní věřitel objevuje jen (zaniklá) ČKA (nejde o skutečnost způsobující zánik zástavního práva).

4/ K promlčení.

V situaci, kdy odvolací soud vyšel z toho, že budoucí zajištěná pohledávka dosud nevznikla (věřiteli pozdějšího úpadce podle záruční listiny nebylo dosud ničeho plněno), nemohla se tato pohledávka promlčet, a tudíž se nepromlčelo ani zástavní právo, které tuto pohledávku zajišťuje (§ 100 odst. 2 věta třetí obč. zák.).

Zabývat se otázkou promlčení pohledávek z titulu poplatku za záruku dle bodu 5 záruční smlouvy, shledává Nejvyšší soud zbytečným v situaci, kdy dovodil, že tyto pohledávky nejsou zajištěny zástavním právem ke sporným nemovitostem.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.

1/ K důsledkům nařízení dražby sporných nemovitostí.

Tyto dovolací námitky jsou právně bezcenné. Z toho, že dovoláním napadené rozhodnutí (jež pravomocně potvrdilo příslušnost sporných nemovitostí ke konkursní podstatě) může vést (případně již vedlo) k tomu, že sporné nemovitosti byly zpeněženy, neplyne žádná vada, která mohla mít za následek nesprávnost napadeného rozhodnutí (jde o argumentaci důsledky, které by mělo i správné rozhodnutí). Pro úplnost lze co do otázky „hyperochy“ ve vazbě na § 27 odst. 5 ZKV a § 28 ZKV odkázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2012, sp. zn. 29 Cdo 540/2010, uveřejněný pod číslem 34/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

2/ K námitce úhrady poplatků záruční bance.

Tato námitka vychází z jiného než soudy zjištěného skutkového věci a jejím prostřednictvím na vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, usuzovat nelze.

3/ K námitce započtení.

Podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. i/ ZKV má prohlášení konkursu na majetek dlužníka mimo jiné i ten účinek, že započtení na majetek patřící do podstaty není přípustné; to se nevztahuje na závěrečné vyrovnání podle zvláštního právního předpisu upravujícího podnikání na kapitálovém trhu.

V této podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání v době, kdy dovolatel učinil úkon směřující k započtení (v průběhu odvolacího řízení) [znění části věty před středníkem platilo již v době prohlášení konkursu na majetek dlužníka].

K povaze zákazu započtení formulovaného v § 14 odst. 1 písm. i/ ZKV srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 3017/2010, uveřejněný ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod číslem 9. Z něj se podává, že zákaz započtení obsažený v ustanovení § 14 odst. 1 písm. i/ zákona č. [328/1991](#) Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2007 je zákazem absolutním v tom smyslu, že není rozhodné, zda jde o započtení jednostranné nebo dvoustranné a kdo činí úkon směřující k započtení; rozhodující je pouze to, zda jde o započtení na majetek patřící do konkursní podstaty.

Soupisem zástavy (zde sporných nemovitostí) do konkursní podstaty jsou omezována práva

zástavního dlužníka (zde dovolatele), včetně toho, že [jak plyne z bodu XXXV. stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. června 1998, Cjpn 19/98, uveřejněném pod číslem 52/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (str. 205 /381/) i z R 9/2005)] plní-li jen z titulu zástavního práva [a nikoliv např. (současně) jako ručitel nebo jako osobní spoludlužník], nemůže přivodit zánik zástavního práva jinak, než plněním do konkursní podstaty (plněním k rukám správce konkursní podstaty).

Jinak řečeno, po výzvě dle § 27 odst. 5 ZKV (i po následném soupisu sporných nemovitostí do konkursní podstaty úpadce M) mohl zástavní dlužník přivodit zánik zajištěné pohledávky jen úkonem směřujícím vůči konkursní podstatě úpadce M (reprezentované správkyní konkursní podstaty úpadce M), tedy - v intencích § 27 odst. 5 ZKV - úhradou zajištěné pohledávky nebo složením ceny sporných nemovitostí (při současném zákazu započtení pohledávek dovolatele proti těmto pohledávkám, plynoucímu z § 14 odst. 1 písm. i/ ZKV).

Dovolání proto ani potud není důvodné.

4/ K neexistenci věřitelovy pohledávky.

Namítá-li dovolatel proti napadenému rozhodnutí, že na základě bankovní záruky nikdy nebyly vyplaceny peněžní prostředky do zahraničí (o čemž svědčí i to, že podstatná část pohledávky banky Č byla přihlášena jako podmíněná), pak tím z obsahového hlediska nevystihuje vadu řízení ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř., nýbrž polemizuje se správností napadeného rozhodnutí v rovině právní (dovozuje-li, že proto neměla být žaloba zamítnuta).

Nejvyšší soud v této souvislosti zdůrazňuje, že již v rozsudku ze dne 25. listopadu 2005, sp. zn. 21 Cdo 2939/2004, uveřejněném pod číslem 70/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož zákon k platnosti smlouvy o zřízení zástavního práva vyžaduje, aby v ní byla určena zajišťovaná pohledávka, a nikoli také to, aby taková pohledávka ve skutečnosti vznikla. Platná je proto zástavní smlouva i tehdy, jestliže zajišťovaná pohledávka nikdy nevznikla, jestliže zajišťovaná pohledávka zanikla ještě před uzavřením zástavní smlouvy, jestliže zajišťovaná pohledávka, která má vzniknout teprve v budoucnu, ve skutečnosti nevznikne, jestliže se nesplní podmínka, na niž je závislý vznik zajišťované pohledávky, apod.

Zástavní právo je právem akcesorickým. Vyplývá z toho, že zástavní právo platně vznikne na základě platné zástavní smlouvy, jen jestliže platně vznikla také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit. Jestliže pohledávka, pro kterou bylo zástavní právo zřízeno, ve skutečnosti platně nevznikla (například proto, že nedošlo k uzavření smlouvy, podle které měla pohledávka vzniknout, že je taková smlouva neplatná apod.), není tu zástavní právo, i kdyby samotná zástavní smlouva byla bezvadná. Neexistuje-li tedy pohledávka, která má být zajištěna zástavním právem, není to důvodem neplatnosti zástavní smlouvy; tato okolnost má za následek, že podle zástavní smlouvy - ačkoliv jde o platný právní úkon a i když, jde-li o nemovitost, bylo podle ní vloženo zástavní právo do katastru nemovitostí - zástavní právo nevznikne. Jde-li o zajištění pohledávky, která teprve v budoucnu vznikne nebo jejíž vznik je závislý na splnění určité podmínky (případně o kombinaci těchto skutečností), pak z akcesorické povahy zástavního práva vyplývá, že zástavní právo se může vztahovat jen k takové pohledávce (v takové výši), která skutečně vznikla; srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. dubna 2002, sp. zn. 21 Cdo 957/2001 uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročník 2002, pod číslem 76 a výše již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2217/2003.

K výše uvedeným závěrům se přitom Nejvyšší soud přihlásil (odkazem na důvody rozsudku sp. zn. 21 Cdo 2217/2003) ve shora též zmíněném rozsudku sp. zn. 29 Odo 1014/2003, v němž dodal, že jakmile vznikne budoucí zajišťovaná pohledávka (řádně identifikovaná v zástavní smlouvě), prosadí se i

zástavní právo, kterým byla zajištěna, vložené již dříve do katastru nemovitostí, a to (co do pořadí vzniku zástavního práva) s účinky ke dni vkladu tohoto zástavního práva do katastru nemovitostí.

Obecně lze shrnout, že je-li podle smlouvy o zřízení zástavního práva zajištěna zástavním právem k nemovitosti pohledávka, která teprve v budoucnu vznikne nebo jejíž vznik je závislý na splnění určité (odkládací) podmínky, vznikne zástavní právo k nemovitosti nejdříve dnem vzniku takové (zajištěné) pohledávky, bez zřetele k tomu, že právní účinky vkladu zástavního práva k nemovitosti do katastru nemovitostí nastaly dříve. Před vznikem pohledávky zajištěné zástavním právem nelze ohledně předmětu zajištění (zástavy) postupovat podle § 27 odst. 5 ZKV.

Pro danou věc lze na tomto základě uzavřít, že ačkoli zástavní právo ke sporným nemovitostem podle zkoumané zástavní smlouvy bylo vloženo do katastru nemovitostí již k 28. listopadu 1996 (dnem, kdy nastaly právní účinky vkladu zástavního práva do katastru nemovitostí), realizační funkce zástavního práva se však mohla prosadit (právo na uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy mohlo vzniknout) teprve dnem, kdy nastala odkládací podmínka, na níž byl závislý vznik zajišťované pohledávky. Dokud se tak nestalo, nebylo možné postupovat vůči zástavnímu dlužníku (coby osobě odlišné od osobního dlužníka - úpadce M) podle § 27 odst. 5 ZKV. Srov. k tomu v obdobných souvislostech (ohledně vzniku práva na oddělené uspokojení ze zpeněžení zástavy u zajištěné pohledávky z bankovní záruky) shodně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2014, sp. zn. 29 Cdo 4340/2011.

Jinak řečeno, jestliže (podle skutkového závěru, z něhož vyšel odvolací soud) banka Č (nebo její právní předchůdkyně) dosud neuhradila z titulu bankovní záruky podle záruční listiny věřiteli úpadce M žádnou částku, nenastala ani odkládací podmínka, na kterou byl vázán vznik zajištěné pohledávky banky Č, a nebylo zde zástavního práva, jež by mohlo být důvodem postupu podle § 27 odst. 5 ZKV.

Dovolání je proto potud důvodné.

Ve světle závěrů Nejvyššího soudu formulovaných v mezích ohlášených dovolacích důvodů „K platnosti zástavní smlouvy.“ a „K neexistenci věřitelovy pohledávky.“, lze tudíž uzavřít (shrnout), že:

a/ Podle zástavní smlouvy není zajištěnou pohledávkou budoucí pohledávka původního věřitele (banky I) vůči pozdějšímu úpadci M z titulu poplatku za záruku dle bodu 5 záruční smlouvy, takže pro tuto pohledávku (uplatňovanou v současné době v konkursním řízení vedeném na majetek úpadce M bankou Č a společností A) nebyl možný postup dle § 27 odst. 5 ZKV.

b/ Podle zástavní smlouvy je zajištěnou pohledávkou peněžitá pohledávka původního věřitele (banky I) vůči pozdějšímu úpadci M „ve výši 448.082 USD, včetně „příslušenství“, jejíž vznik je závislý na splnění odkládací podmínky (byl podmíněn plněním banky I na záruku). Vzhledem k tomu, že zajištěná pohledávka do vydání napadeného rozhodnutí nevznikla (na záruku nebylo podle záruční listiny věřiteli úpadci M plněno ničeho), nebyl postup dle § 27 odst. 5 ZKV možný bez zřetele k tomu, že vklad zástavního práva ke sporným nemovitostem do katastru nemovitostí byl povolen s právními účinky vkladu k 28. listopadu 1996.

5/ K nevěrohodnosti důkazu záruční smlouvou.

V situaci, kdy napadené rozhodnutí neobstojí ani na základě závěrů formulovaných na základě zjištění z „kopie“ záruční smlouvy, shledává Nejvyšší soud nadbytečným řešit, zda samostatným důvodem pro odklizení tohoto rozhodnutí by mohla být skutečnost, že odvolací soud se nevypořádal s požadavkem dovolatele na provedení důkazu originálem záruční smlouvy (vzneseným v průběhu odvolacího řízení), ačkoli z obsahu spisu je patrné, že kopie záruční smlouvy byla soudům předložena ve dvou různých podobách; první (z níž vyšel konkursní soud) neobsahovala datum uzavření a druhá

ano (obě jsou zažurnalizovány ve spisu).

Přitom platí, že ani v občanském soudním řízení sporném není vyloučeno prokazovat (dokazovat) příslušná tvrzení byť neověřenými kopiemi listin, což nicméně platí především za předpokladu, že účastníci řízení nezpochybňují pravost a správnost listiny, jejíž obsah je takovou kopií dokazován (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. března 1998, sp. zn. 1 Odo 53/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročník 1998, pod číslem 64 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. června 2004, sp. zn. 32 Odo 964/2003, uveřejněný v témže časopise číslo 8, ročníku 2004, pod číslem 154).

Jelikož napadené rozhodnutí neobstálo (jak popsáno shora) v rovině právní ve výkladu předpokladů pro postup dle § 27 odst. 5 ZKV ve vztahu k tvrzeným zajištěným pohledávkám banky Č a společnosti A, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil včetně závislého výroku o nákladech řízení a vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)
- [Dokazování](#)